

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Декан факультету педагогіки і психології

_____ Т.О.Олефіренко

“ _____ ” _____ 20__ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни**

РИТОРИКА

освітнього ступеня бакалавр
галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво і реставрація
шифр за навчальним планом ВВ2.1.6

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми “Риторика”, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова від “ ____ ” _____ 20 ____ року, протокол № ____.

Розробники програми: Барахтян М.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М. П. Драгоманова

Затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

“ ____ ” _____ 20 ____ року, протокол № ____

Завідувач кафедри _____ (Шевнюк О.Л.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Опис дисципліни
Шифр дисципліни ВВ 2.1.6

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Кількість кредитів - 3		Методи навчання пояснювально-ілюстративний проблемно-пошуковий творче завдання
Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Загальна кількість годин		
	<i>Денна - 90</i>	<i>Заочна -</i>	
Освітній рівень: бакалавр	Лекції		
	18		
вибіркова	Семінарські (практичні) заняття		
	16		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 3	Лабораторні заняття		Форми поточного контролю тестування оцінювання практичних завдань
	Індивідуальні заняття		
Семестр – 5	1 год. на студента		
Тижневе навантаження (год) аудиторне – 2 самостійна робота-3	Самостійна робота		
	56		
Мова навчання - українська	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС		Форма підсумкового контролю залік
	1:1,5		

Предмет вивчення навчальної дисципліни є засвоєння основ класичної і сучасної риторики (неориторики) як науки мисленнево - мовленнєвої діяльності , спрямовану на переконання, вплив, на досягнення цілей у процесі мовної комунікації.

Міждисциплінарні зв'язки – філософія, логіка, психологія, етика, культура мовлення.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: формування професійних умінь володіти різними жанрами і видами мовленнєвої діяльності у сферах: психолого-педагогічній, громадсько-політичній та культурно-просвітницькій.

Завдання: засвоїти знання, що складають зміст риторики як науки, усвідомити й запам'ятати систему понять, оволодіти риторичною термінологією;

- вивчити історію і джерела риторики та педагогічної майстерності, так як кожний відомий ритор був майстерним педагогом ;
- ознайомитися зі зразками промов широкого кола визначних ораторів минулого і сучасності з тим, щоб максимально використати їхній досвід;
- оволодіти методом риторичного аналізу текстів різних типів промов, навчитися визначати тему, формулювати тези, докази, операції, ефективно використовувати мовні засоби прийоми активізації уваги слухачів;
- навчитися, використовуючи свої знання і досвід інших промовців, продукувати тексти різних промов з обраної теми в різних комунікативних ситуаціях;
- виробити в собі уважне і критичне ставлення до свого мовлення і суспільної мовної практики.

Навчальний матеріал дисципліни, зміст практичних занять, критерії та порядок оцінювання та додаткова інформація розміщені на веб-сайті курсу за посиланням <https://moodle.npu.edu.ua/enrol/index.php?id=1569>

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

№з/п	Компетентності	Програмні результати навчання
1	K02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях предметної галузі та сфері професійної діяльності.	ПРО2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
2	K06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	
3	K23. Здатність презентувати художні твори, мистецтвознавчі та педагогічні дослідження у вітчизняному і міжнародному контексті.	
4	K03. Здатність до письмової та усної комунікації державною й іноземною (-ними) мовами.	ПРО3. Застосовувати основні правила морфології та синтаксису для розуміння і складання текстів державною та іноземною (-ними) мовами, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 год.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Ауд	Лекц	Сем (сем)	Лаб	СРС	Ауд	Лекц	Прак (сем)	Лаб	СРС
1	Становлення мистецтва живого слова		2	2							
2	Культура мовлення оратора		4	2							
3	Закони риторики та сфери її використання		2	2							
4	Техніка мовлення. Вербальні й невербальні засоби мовлення.		2	2							
5	Структура усних виступів та методи викладу інформативного матеріалу.		2	2							
6	Методика та основні етапи підготовки усного виступу		2	2							
7	Еристика. Виступи полемічного характеру		2	2							
8	Зовнішня культура оратора та умови успіху публічного виступу		2	2							
Разом:		34	18	16		56					

IV. Зміст дисципліни

Назва модулів, тем та їх зміст	К - ть год.	
	Всього	Лекцій
Модуль 1. Теоретичні основи риторики	34	10
<p>Тема 1. Становлення мистецтва живого слова. Риторика давнього світу. Антична риторика Давньої Греції та Риму. Живе слово слов'янських народів. Розвиток ораторського мистецтва в Україні. Мовна спадщина Григорія Сковороди. Риторика в Києво-Могилянській академії. Феофан Прокопович. Сучасні тенденції розвитку мистецтва риторики. Сучасна риторика (Неориторика).</p> <p>Тема 2. Культура мовлення оратора. Загальнонародна і літературна мова. Основні комунікативні ознаки культури мовлення та основні нормативні рівні. Шляхи удосконалення мовленнєвої культури особистості. Стилі мови, мовлення і спілкування та їх різновиди</p> <p>Тема 3. Закони красномовства та сфери її використання. Зв'язок риторики з іншими науками. Основні закони риторики – концептуальний, аудиторії, стратегії, тактики, мовленнєвий, ефективної комунікації, системного аналізу.. Академічне, політичне, судове, конфесійне та суспільно-побутове красномовство. Різновиди усних виступів. Доповідь, лекція, промова, виступ, розповідь, репортаж та їх жанрові різновиди.</p> <p>Тема 4. Техніка мовлення. Вербальні й невербальні засоби мовлення. Значення артикуляційної гімнастики. Засоби логічної та емоційної виразності мовлення (паузи, логічний наголос, мелодика мовлення, творче бачення, уява, спілкування, підтекст, ставлення, мімка та жести). Рекомендовані інформаційні джерела 1. <i>Аристотель</i>. Риторика \ \ Античные риторики. – М., 1978 2. <i>Бабич Н.Д.</i> Основи культури мовлення. – Львів, 1990</p>	2 4 2 2	
Модуль 2. Практичний аспект. Риторичні форми мовлення.		8
<p>Тема 5. Структура усного виступу. Композиція усних виступів (вступ, основна частина, висновок) та основні вимоги до них. Методи викладу матеріалу : лінійний, індуктивний, дедуктивний, аналогічний, стадійний, концентричний.</p> <p>Тема 6. Методика та основні етапи підготовки промови. Основні етапи підготовки тексту : інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, релаксація та їх значення.</p> <p>Тема 7. Еристика. Виступи полемічного характеру. Суперечка, дискусія, диспут, дебати. Організація проведення дискусії : докомунікативний, комунікативний та пост комунікативний етапи. Різновиди полеміки залежно від змісту, масштабу та кількості учасників. Основні вимоги та правила ведення полеміки.</p> <p>Тема 8. Зовнішня культура оратора та умови успіху публічного виступу. Вихід на аудиторію, зовнішній вигляд, мовленнєва культура та ерудиція промовця, манера поведінки, постава та використання невербальних засобів мовлення. Значення соціально-психологічної характеристики аудиторії слухачів. Прийоми активізації уваги слухачів. Образ ратора. Рекомендовані інформаційні джерела 1. <i>Аристотель</i>. Риторика \ \ Античные риторики. – М., 1978</p>	1 2 2	

2. <i>Бабич Н.Д.</i> Основи культури мовлення. – Львів, 1990		
3. <i>Абрамович С.Д. С.Д. та ін.</i> Риторика.: Навч. Посіб. Львів., 2001.		

4.2. Плани семінарських занять

	Модуль 1. Теоретичні основи риторики	Год.
	Становлення мистецтва живого слова. Культура мовлення оратора. Закони риторики та сфери її використання.	8
	Модуль 2. Практичний аспект. Риторичні форми мовлення.	
	Структура усного виступу. Методика та основні етапи підготовки усних виступів. Виступи полемічного характеру. Зовнішня культура оратор	8
Всього		16 год.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. *Аристотель.* Риторика \ \ Античные риторики. – М., 1978
2. *Бабич Н.Д.* Основи культури мовлення. – Львів, 1990
3. *Абрамович С.Д. С.Д. та ін.* Риторика.: Навч. Посіб. Львів., 2001.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Форми звітності
1.	Підготовка реферативних виступів.	Опитування
2.	Виконання творчих і практичних завдань з культури мовлення.	Опитування
3.	Переклад текстів професійного спрямування з іншої мови.	Опитування
4.	Декламація текстів напам'ять майстрів слова.	Опитування
5.	Планування і підготовка тестів усних виступів за обраними темами.	Опитування
6.	Підготовка матеріалів до участі в дискусії	Перевірка

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

№ п/п	Вид діяльності	Бали
1	Захист реферату про видатних риторів	10
2	Виконання текстів напам'ять майстрів художнього слова	10
3	Переклад тексту професійного спрямування з російської мови на українську	10
4	Виконання тестових завдань Модуль 1	15
5	Складання плану і виступ за обраною темою (Презентація спеціальності. Молодіжна субкультура. Сучасний шлюб).	30
6	Організація і участь у дискусії (Смертна кара: за чи проти)	10
7	Виконання тестових завдань Модуль 2	15
	Поточний рейтинговий бал	100

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

№ п/п	Вид діяльності	Бали
1	Підсумковий рейтинговий бал - залік	100

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів				
	5 балів	4 бали	3 бали	0 балів
Докомунікативний етап	Студент вільно оперує термінологічним апаратом риторики, має навички будувати промову, обирати тактику й аргументацію з урахуванням законів композиції, уміє моделювати спілкування залежно від комунікативної ситуації.	Студент володіє теоретичним матеріалом: знає етапи розвитку риторики; історичні традиції риторики; розкриває основні аспекти психології та культури мовного спілкування; теоретичні засади підготовки промови.	Студент володіє теоретичним матеріалом на репродуктивному рівні: знає історію розвитку риторики, основні розділи сучасної риторики, композицію промови; розкриває основні аспекти психології та культури мовного спілкування; теоретичні засади підготовки промови; усвідомлює особливості різних форм професійного спілкування. Однак студент не може укласти самостійно текст промови на визначену викладачем тему, робити самостійні висновки, узагальнення, а також застосовувати в практичній діяльності набуті теоретичні знання	Студент володіє навчальним матеріалом фрагментарно або зовсім не володіє, не може робити висновки, не застосовує набутих знань при виконанні практичних завдань, не сформовані навички культури спілкування або ж студент не опанував змісту навчальної дисципліни в обсязі, передбаченому галузевим стандартом вищої освіти
Комунікативний етап	Укладає тексти різних типів промов з певної теми і для різних ситуацій. Виявляє риси національної специфіки риторичних текстів із скарбниці українського красномовства, володіє літературним мовленням.	Уміє добирати матеріал для підготовки промови, скласти розгорнутий план виступу, тези доповіді, виступати перед аудиторією, дотримуючись законів риторики; робити самостійні висновки, узагальнення, аргументовано, наводячи приклади, висловлює свої думки, володіє літературним мовленням.		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C	задовільно	
65-69	D		
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

УІ. Навчально-методична карта дисципліни „Риторика”

Всього 90 год., самостійна робота – 56 год., лекції – 18 год., семінарські – 16 год.

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Модулі	Модуль №1										Модуль №2							
Лекції																		
Дати																		
Теоретичні розділи	Теоретичні основи риторики										Практичні основи риторики Риторичні форми мовлення							
Теми лекцій	Становлення мистецтва Живого слова		Культура мовлення оратора		Закони риторики та сфери її використання			Вербальні й невербальні засоби мовлення			Структура усних виступів		Методика та етапи підготовки до усних виступів		Полемічний характер усних виступів		Умови успіху публічного виступу	
Семінарські заняття	Становлення риторики		Культура мовлення оратора.		Закони риторики та сфери її використання			Зміст, планування і структура усних виступів Етапи підготовки усних виступів					Полеміка. Полемічний характер усних виступів Зовнішня культура оратора					
Самостійна робота	Конспектування навчальної інформації. Підготовка рефератів. Підготовка до усного виступу на запропоновану тему										Конспектування навчальної інформації Підготовка до виступу на запропоновану тему				Конспектування навчальної інформації Підготовка та участь у дискусії			
Види контролю	Усне опитування Захист рефератів					Аналіз та оцінювання усних виступів					Усне опитування Аналіз та оцінювання усних виступів				Усне опитування Участь у проведенні дискусії			
Види контролю	ЗАЛІК																	

У11. Основні і допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

3. *Абрамович С.Д. та ін.* Риторика.: Навч. Посіб. Львів., 2001.
4. *Абрашнев М.М.* Социальная психология в лекционном процессе. – М., 1984.
5. *Адамов Е.А.* Личность лектора. – М., 1985
6. *Алексеев А.П.* Аргументация. Познание. Общение. – М., 1991
7. *Аристотель.* Риторика \ Античные риторика. – М., 1978
8. *Бабич Н.Д.* Основи культури мовлення. – Львів, 1990
9. *Бахтин М.М.* Проблема речевых жанров \ Эстетика словесного творчества. – М., 1986
10. *Бельчиков Ю.А.* Говори ясно и просто. – М., 1980
11. *Бондаренко П.С.* Судова промова. – Львів, 1972
12. *Васильев А.Н.* Основы культуры речи. – М., 1990
13. *Введенская Л.А., Павлова Л.Г.* Культура и искусство речи. – М., 1984
14. *Волков А.А., Фадеева Е.А.* Воплощение замысла в лекции. – М., 1989
15. *Выготский Л.С.* Мышление и речь \ Проблема сознания: Собр. соч. – М., 1982. – Т. 2.
16. *Герман М.А.* Основы риторика. – К., 1988
17. *Гиргин-Гиргинов.* Диалог: философско-политический анализ. – М., 1989
18. *Гурвич С.С., Погорілко В.Ф.* Основы риторика. – К., 1988
19. *Зеленецкий К.П.* Исследования о риторика. – М., 1991. - №5
20. *Золотослів: Хрестоматія до курсу риторика /Автор-упорядник Г.М. Сагач.* – К., 1992
21. *Зязюн И.А. и др.* Основы педагогического мастерства. – К., 1987
22. *Иванова С.Ф.* Искусство диалога или беседы о риторика. – Пермь, 1992
23. *Иванова С.Ф.* Специфика публичной речи. – М., 1987.
24. *Капська А. Й.* Педагогіка живого слова. – К.: ІЗМН, 1996.
25. *Карнеги Д.* Как завоевать друзей и оказать влияние на людей. – М., 1989
26. *Кохтев Н.Н., Розенталь Д.Э.* Искусство публичного выступления. – М., 1988
27. *Кошанський Н.Ф.* Общая риторика. – СПб., 1824
28. *Леммерман Х.* Учебник риторика. Тренировка речи с упражнениями. Пер. с нем. М., 1999.
29. *Леонтьев А.А.* Лекция как общение. – М., 1974
30. *Ломоносов М.В.* Избранные философские произведения. – М., 1950
31. *Мацько Л.І., Мацько О.М.* Риторика: Навч.посіб. – К., 2003.
32. *Нестерова Н.М.* Реферативный перевод как смысловое преобразование текста: Автореф. дис. кан. пед. наук. – М., 1985.
33. *Огієнко Іван.* Українська культура. – К., 1918

Допліжні

34. *Пентилію М.І.* Культура мови і стилістика.- К., Вежа, 1994.
35. *Письма Ф. Прокоповича: Труды Киевской Духовной Академии.* – 1867. – Т.І
36. *Прокопович Феофан.* Філософські твори. – К., 1979. – Т.І.
37. *Риторика и синтаксические структуры: Тезисы докладов и сообщений* – Красноярск, 1988
38. *Сагач Г.М.* Словник основних термінів та понять риторика. – К., 2006.
39. *Сопер Поль.* Основы искусства речи. – М., 1995.
40. *Сперанский М.М.* Правила высшего красноречия. – М., 1973.
41. *Станиславський К.С.* \ Собр. соч.: В 8 т. – М., 1955. – Т. 3.
42. *Томан Іржі.* Мистецтво говорити. – К., 1986
43. *Цицерон.* Три трактата об ораторском искусстве. – М., 1972.
44. *Чепіга І.П.* Ораторське мистецтво на Україні в 16-17 ст. \Українська мова і література в школі. – 1989. - №10.
45. *Филипчук В.С.* Спілкування як соціально-педагогічна взаємодія: Навч.-довідк. посібник - Чернівці. 2001.

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20___/20___ н.р.